

Handledning för workshopledare:

Skapa framtidsbilder

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Målgrupper och syfte	3
1. Förberedelser	4
Vad vill vi uppnå?	4
Målgrupp	4
Lokal och material	4
2. Skriv ut eller beställ material	5
Bakgrundsbilder, objekt och figurer	5
3. Genomför workshop	5
Visualiseringstexter	5
Förslag på workshopupplägg	5
Bakgrundsinformation om klimat och klimatanpassning	5
Mallar för sammanställning av gruppernas diskussioner	5
4. Efter workshop	6
Förslag på internt körschema för workshopledaren	7

Bakgrund

Det nationella Expertrådet för klimatanpassning publicerade sin första rapport i februari 2022. I rapporten presenteras, bland mycket annat, sju framtidsbilder av hur ett klimatanpassat samhälle kan se ut och fungera. Framtidsbilderna utgår från några stora utmaningarna som beskrivs i den nationella strategin för klimatanpassning

[Skr. 2023/24:97 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning](#)

- höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur
- översvämningar, högre vattenflöden och havsnivåhöjningar som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv
- osäker tillgång till vatten av tillräcklig mängd och god kvalitet för enskilda, samhället och näringsliv
- ras, skred och erosion som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv
- ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter
- klimatförändringarnas effekter på biologisk mångfald som påverkar ekosystemens resiliens och möjligheten att tillhandahålla ekosystemtjänster
- globala klimateffekter som påverkar handel, livsmedelsproduktion, immigration, internationella relationer och säkra livsmiljöer.

Inspirerade av expertrådets arbete har Nationellt Kunskapscentrum för Klimatanpassning på SMHI utvecklat ett material och förslag till upplägg för hur diskussioner och dialoger om en klimatanpassad framtid kan föras. Samhället står inför stora utmaningar och alla behöver vara med i den omställning som behöver göras. Med hjälp av Framtidsbilderna skapas både inspiration och motivation samtidigt som gemensamma målbilder för det egna klimatanpassningsarbetet blir mer konkret.

Målgrupper och syfte

Målgrupper för materialet är kommuner, länsstyrelser, myndigheter men också andra organisationer som arbetar med klimatanpassning. Materialet kan också användas för andra grupper såsom studenter eller allmänheten för att öka både kunskap och intresset för klimatanpassning.

Syftet med Framtidsbilderna är att skapa dialog, motivation och gemensamma målbilder för arbetet med klimatanpassning. Workshopen genomförs av personer med olika kompetenser, perspektiv och ansvarsområden. Bilderna ska visa hur det ser ut om femtio år, då klimatanpassningsarbetet har etablerats och lett till önskade resultat. Gemensamma målbilder är viktiga när strategier och handlingsplaner utarbetas och uppdateras. Med hjälp av de egna Framtidsbilderna kan frågor ställas om huruvida nuvarande strategier och planer är tillräckliga eller om viktiga aspekter behöver läggas till.

Begreppet transformativ anpassning används ofta för att tydliggöra behovet av stora och strukturella förändringar. Materialet uppmuntrar till samtal och tankar ”utanför boxen”. För att skapa ett klimatanpassat samhälle behöver förändringar göras på flera olika nivåer t ex i samhällets och organisationers sätt att organisera sig, i nya samarbetsformer, i styrmedel och i människors sätt att agera.

Nedan presenteras förslag på hur Framtidsbilderna kan användas i workshopformat.

Det är fritt fram att anpassa upplägg och genomförande samt hitta andra användningsområden och andra målgrupper!

1. Förberedelser

Vad vill vi uppnå?

- Beskriv syfte och mål med workshopen. Formulera ett tydlig mål för workshopen.
- Precisera vilka klimatutmaningar som ska behandlas.
- Bestäm vem/vilka som tar hand om bilderna och resultatet av workshopen.
- Anpassa körschemat så att det passar grupp och sammanhang.
- Tänk igenom hur en lämplig gruppindelning ser ut och forma grupper, 4-6 personer. Se gärna till att det finns olika kompetenser och perspektiv i gruppen.
- Boka in tid för efterarbete för att ta hand om resultatet av workshopen.
- Utarbeta körschemat.

Målgrupp

- Vilka behöver bjudas in?
- Vad har de för förståelse? Tänk igenom vilken introduktion gruppen behöver innan de arbetar med bilderna.

Lokal och material

- Boka lokal anpassad till upplägget. Tänk igenom möblering av rummet.
- Förbered/beställ material i form av bakgrundsbilder och figurer. Läs mer i steg 2 nedan. Bakgrundsbilderna kan antingen ligga på bord eller hängas upp på väggen.
- Ta med pennor i olika färger och tjocklek, häftmassa/tejp, saxar. En klocka eller bjällra kan vara bra att ta med, för att påkalla gruppens uppmärksamhet under arbetet.
- Anteckningspapper och pennor till alla.
- Se över visualiseringstexterna, anpassa vid behov. Läs mer om visualiseringstexterna nedan.
- Välj relevanta diskussionsfrågor som gruppen sammanfattar skriftligt. Läs mer under "Mallar för sammanställning av gruppernas diskussioner" i steg 3 nedan.
- Om man vill:
Förbered en låda med små prylar och saker av många olika slag t.ex. små figurer, koppar, fat, glitter, piprensare m.m. (kan hittas på loppis eller på vinden). Prylarna används under övningen "Hemliga lådan" för att låta deltagarna illustrera begreppet "Transformation" som en sorts installation på ett bord.

2. Skriv ut eller beställ material

Bakgrundsbilder, objekt och figurer

Framtidsbilderna skapas med hjälp av en eller flera stora bakgrundsbilder, där workshopdeltagarna ritar in de klimatanpassningsåtgärder de vill se genomförda. Med hjälp av figurer och pratbubblor kan olika framtida personer beskriva hur samhället fungerar och hur det är att leva när klimatanpassningsarbetet varit framgångsrikt.

Bakgrundsbilderna och figurerna kan skrivas ut på egen hand från hemsidan eller beställas hos SMHI så länge lagret räcker. Mer information och material för nedladdning finns på hemsidan.

3. Genomför workshop

Visualiseringstexter

En del av workshopen handlar om att i tanken förflytta sig femtio år fram i tiden. Som hjälp för detta finns ett antal visualiseringstexter som läses upp för deltagarna. Texterna utgår från några stora utmaningarna identifierade i den nationella strategin för klimatanpassning. Texterna bör anpassas till de sammanhang och de utmaningar som ska diskuteras och behandlas. Det finns också förslag på hur en text innehållande flera utmaningar kan se ut. Visualiseringstexterna hämtas från hemsidan.

Förslag på workshopupplägg

Förslag på workshopupplägg och presentationsmaterial finns också för den som vill använda det. Det går också att skapa egna upplägg efter egna behov. Material hämtas från hemsidan.

Förslag på internt körschema för workshopledaren/na hittar du längst ned i detta dokument.

Bakgrundsinformation om klimat och klimatanpassning

Exempel på bakgrundsinformation om klimat och klimatanpassning för en introduktion av workshopen finns på SMHIs hemsida bland annat i form av två filmer:

[En varmare värld - YouTube](#)

[Anpassa för ett klimat i förändring – hur och varför? - YouTube](#)

Information om det egna klimatanpassningsarbetet, egna eventuella prioriteringar, handlingsplaner och strategier som redan tagits fram eller håller på att tas fram kan också presenteras.

Mallar för sammanställning av gruppernas diskussioner

För att lättare kunna sammanställa vad de olika grupperna har kommit fram till är det bra att grupperna själva sammanställer sina diskussioner skriftligt. Det gör de förslagsvis i en enkel mall med rubriker i form av de frågor de har besvarat. Förslag på diskussionsfrågor finns i dokumentet "Stöd för sammanställning av gruppernas diskussioner" som du hittar på hemsidan.

4. Efter workshop

- Gruppernas sammanställningar kan användas till att formulera en målbild i ord som kan komplettera bilderna. Om behov finns kan kompletteringar göras i efterhand.
- Man kan sammanfatta gruppernas bilder i en eller flera digitala bilder. Den digitala bilden kan komponeras med de digitala figurer som finns att ladda ner. Bilderna kan sedan skrivas ut och kompletteras med inritade åtgärder.
- Med målbilden som utgångspunkt kan planer för hur målbilden ska nås utformas, så kallad backcasting.
- Målbilden och en sammanfattande text kan vara en del av en handlingsplan, en bilaga till handlingsplanen.

Det finns säkert många andra sätt att använda bilderna efter workshopen. Lycka till!

Förslag på internt körschema för workshopledaren

Anpassas efter situation och målgrupp.

Tidsåtgång: ca. 3 timmar

Tid ungefärliga tider	Moment	Ansvarig
10 – 15 minuter	Introduktion Bakgrund, syfte, mål och agenda. Viktigt att tydliga mål för workshopen presenteras och hur resultatet ska användas.	
10 - 15 minuter	Presentation av deltagarna på något sätt om det behövs. Eventuellt en uppstartsfråga för alla att svara på, kanske i en bikupa för att alla ska komma igång och prata. Om det behövs Introduktion till klimatanpassningsarbetet , vad handlar klimatanpassning om, hur gör man, vad har vi redan gjort, vad planerar vi att göra?	
10 min	Begreppet transformation Fråga till deltagarna: Vad tänker du på när du hör orden Transformation /omställning till ett klimatanpassat samhälle*? Diskussion i bikupa Lyssna på några grupper Visa definition av orden Transformation Stäm av med gruppen vid behov. *samhälle - kan bytas ut om kommun, län, stad, livsmedelsproduktion, infrastruktur e dyl.	
15-20 minuter	Övning transformation – kan göras på olika sätt, exempelvis går det bra att avsluta workshopen med denna övning. Syftet är att deltagarna arbetar med begreppet och fördjupar sina tankar om vad transformation till ett klimatanpassat samhälle kan innebära. Alternativ 1 Be grupperna fundera ut fler åtgärder som kan beskrivas som transformativa. Lyssna på några förslag från grupperna. Alternativ 2 Grupperna sitter vid bord med bakgrundsbilder vänd uppochner. Be grupperna illustrera begreppet transformation genom att rita	

	på det stora pappret (baksidan av bakgrundsbilden) Alternativ 3 Be alla resa sig och röra sig i rummet. Deltagarna samlas vid bordet med "hemliga lådan" där en mängd små prylar finns samlade. Öppna lådan och ta ut innehållet på bordet. Be deltagarna att i grupper illustrera transformation till ett klimatanpassat samhälle med hjälp av de små prylarna/sakerna i lådan. Varje grupp har var sitt bord där de ställer upp valda prylar för att illustrera begreppet transformation. Be varje grupp kort presentera hur de tänkt och visa sitt bord för övriga. Alternativ 4 Kan man hitta på själv!	
5-10 minuter	Kort paus	
10 minuter	Övning skapa Framtidsbilder Grupperna sätter sig framför sina bilder där det också finns pennor, figurer, pratbubblor och fästmassa/tejp. Anteckningsblock o pennor till var och en Lyssna fokuserat på berättelserna om framtiden (<i>50 år fram i tiden</i>). Blunda gärna medan du lyssnar. Var och en funderar enskilt och skriver ner hur samhället ser ut om 50 år, hur staden respektive landsbygden har förändrats för att klara och hantera klimatutmaningarna på ett bra sätt/så bra som möjligt.	
10 minuter	Dela bilderna man fått i sitt huvud med de andra i gruppen, lyssna på varandra utan att diskutera.	
50-60 minuter	Grupperna skriver och ritat på stor bakgrundsbild för att själva illustrera hur det är att bo och leva i samhället om 50 år. Efter en stund, när grupperna kommit bra igång ber vi grupperna fundera på om de tagit hänsyn till <u>några</u> av följande frågor (eller andra relevanta frågor): * Vilka styrmedel används om 50 år? * Hur har attityder och beteenden förändrats? * Vad har vi vunnit respektive förlorat jämfört med nutid? * Hur har rättviseaspekterna tagits om hand? Vilka kommer till tals	

	när samhällets förändras? Hur fördelas ansvar och resurser mellan medborgare och aktörer? * På vilket sätt har samhället transformerats? * Vilka målkonflikter har uppstått på vägen och hur har de lösts och eller hanterats? * Har det uppstått synergier/nya samarbeten? Vilka? Välj antal frågor efter hur mycket tid som finns Be grupperna summera sin bild även i skrift antingen genom att skriva ner sina svar på frågorna eller att skriva en kort berättelse om samhället om 50 år. <i>Om någon ska bearbeta bilderna och använda gruppernas resultat är det viktigt att grupperna lämnar en skriftlig sammanfattning som komplement till bilden.</i>	
10-15 minuter	Presentation från varje grupp.	
15-20 minuter	Om mer tid finns eller som del av efterarbetet: Diskussioner i nya grupper om målkonflikter och synergier Vilka målkonflikter har uppstått på vägen och hur har de lösts och eller hanterats? Har det uppstått synergier/nya samarbeten? Vilka? Var och en summerar och tar med tillbaka till sin egen ursprungliga grupp.	
15-20 minuter	Tillbaka till första gruppindelningen. Varje grupp skriver ner en kort berättelse runt sin bild. Målkonflikter och synergier inkluderas i berättelserna. Om tid finns eller som del av efterarbetet: Vad behöver vi göra redan nu för att få ett klimatanpassat samhälle? Stäm av mot befintliga planer och fundera över om något behöver läggas till/prioriteras i befintliga planer för att nå framtidsbilden om 50 år.	
5 -10 minuter	Avslutning Vad händer närmast? Utvärdering om relevant	

	Ett avslutande/summerande ord från var och en.	
--	--	--